

DVEŘE

ANALÝZA SNÍMKU A SEKVENCE

Autorem lekce je:
José Bértolo,
Os Filhos de Lumière
(Portugalsko)

ANALÝZY SNÍMKU

Tento snímek [viz obrázek 9] patří do krátké sekvence, která se odehrává v nemocnici. Ve scéně, která bezprostředně předchází, otec políbí dceřiny ruce a objeví tak ránu na její paži: okamžik něhy ustoupí tragickému zjištění. Později, už v nemocnici jdou oba rodiče chodbou, dceru mají mezi sebou a oba ji drží za ruku. Stříhem přichází záběr, z něhož tento snímek pochází.

Tento obraz odpovídá subjektivnímu záběru, to znamená, že zpřístupňuje pohled filmové postavy. Objektivací subjektivního pohledu postavy film dosahuje efektu přiblížení nitru a pocitům této postavy. Vzhledem k tomu, že se jedná o záběr, kde je kamera umístěna nízko, jen o něco málo výše než metr nad zemí, zákonitě dojdeme k závěru, že tento subjektivní záběr je pohled dcerky. Ukazuje tedy pohled dítěte v okamžiku, kdy odvrací zrak od chodby, dívá se doleva a vidí několik dětí sedících na lavičce.

Tyto děti se od sebe samozřejmě liší, nicméně sdílí rysy, kvůli nimž se rozdíl stírají: všechny sedí ve stejné pozici, všechny mají stejné vybledlé jednobarevné šaty, všechny mají oholené vlasy a všechny mají pohled zbavený radosti, nahradil ji zmatek a obavy.

Všechny děti navíc sedí zády ke zdi a vizuálně jsou zarámované mezi dalšími dvěma výstupky této stěny. Na úrovni kompozice obrazu tak vzniká efekt uzavření (podobně jako když otec chystá dveře na obřad [viz Filmové otázky – obrázek 8]) a naznačuje, že tyto postavy jsou nehybné, uvězněné ve výklenku ve zdi a zdůrazňuje tak jejich neměnnost.

Obr. 9

Po tomto záběru následuje další, také subjektivní, který nám přináší pohled těchto dětí na neznámou holčičku procházející s rodiči chodbou [viz obrázek 10]. Jedná se o záběr/protizáběr, který se moc nepoužívá, protože místo toho, aby umocnil stříh mezi dvěma záběry, vytvoří kontinuitu: tento záběr/protizáběr ukázal právě symbolickou souhru pohledu dětí na lavičce a postavy holčičky. Takto nám tedy říká, že protagonistka tohoto filmu sdílí některé rysy s dětmi na lavičce (viz následující sekce „Analýza sekvence“).

Obr. 10

ANALÝZA SEKVENCE

STOPÁŽ 12:40 - 15:00 min. (ZÁVĚREČNÁ SEKVENCE)

Dítě

Sekvence začíná detailním záběrem na tvář mrtvého dítěte, jíž se dotýkají ruce matky a otce. Nasvícení tváře – napůl osvětlená, napůl zastíněná – ztvárňuje myšlenku, že dívka se nachází v přechodné situaci: mezi viditelným světem a podsvětím, světem živých a světem mrtvých. Tvář dívky je bledá, už nemá své dlouhé blondřaté vlasy, hlavu má nejspíš oholenou a zakrytou čepcem. Je zde tedy ukázána způsobem odkazujícím na děti, které jsme předtím viděli v nemocnici [viz obrázky 9 a 11].

Během scény nám pohyb kamery vzad v širším záběru ukáže zbývající postavy, mezi nimiž stojí truchlící rodiče. Maminka položí vedle dceřina těla pastelky a dává tím najevo, že bude pohřbena s předměty, které byly s jistou tragickou ironií její zamilované a zároveň příčina její smrti.

Obr. 11

Dveře

Ještě během pohybu kamery (travelling) říká otec jako voice over: „Položíme ji na dveře, tytéž dveře, na které položili mého otce. Dveře, které jsem musel ukrást z vlastního bytu.“ Divák konečně porozumí, jakou důležitost mají dveře v symbolické úspornosti filmu a že je to dostatečný důvod pro název filmu (Dveře) a pochopí, proč dílo začíná krádeží právě tohoto předmětu. Dveře od domova jsou předmět, na který se v této rodině ukládají zemřelí, aby vykonali svou poslední cestu, než budou pohřbeni. Tato rodinná tradice je hrubě ohrožena od okamžiku, kdy je rodina nucena navždy opustit svůj domov, čímž přichází také o tyto dveře, jež jsou základem pohřebního obřadu.

Pochopíme tedy, proč se otec vrací do města, i když se vystavuje riziku, že bude úřady, které prostor hlídají, zadržen a možná i uvězněn za přestupek. Tomuto muži vzali domov a dcerku a touto zoufalou „krádeží“ dveří se brání, aby ho nepřipravili i o rodinné tradice. Toto rodinné a symbolické dědictví je vlastně jediná věc, kterou si postavy otce a matky dokážou zachovat na konci filmu.

Procesí

Počáteční travelling je motem zbytku sekvence, která pokračuje ve znamení pohybu (viz také sekvence na začátku, jež je celá založená na stejném principu). Kamera se nakonec zastaví na dívčích nohách [viz obraz od Mantegny níže], čtyři muži drží dveře, na něž dítě ukládají, zvednou je do vzduchu a postupují chodbou bytu směrem ven.

Nářek nad mrtvým Kristem od Andrey Mantegny

V následujícím záběru vidíme stejně zasněženou krajinu, jako byla vidět velkým oknem ordinace. Malá skupinka lidí, vedená knězem, jde s tělem dítěte. Muž a žena, kteří jdou v zástupu, hází na zem velmi světlé růže různých barev, květiny spojované s nevinností a čistotou, se silnými náboženskými konotacemi [viz obrázek 12].

Obr. 12

Most

Procesí postupuje za účasti všech členů skupinky, až dojde k mostu, zdá se, že se klene nad zamrzlou a zasněženou řekou. V tomto okamžiku se skupina rozdělí na dvě části: kněz a dva muži, kteří nesou mrtvé tělo, jdou dál a ostatní zůstanou na začátku mostu. Následuje záběr, kde vidíme, jak všichni tři přecházejí most. Kompozice je výrazně abstraktní povahy, postavy jsou velmi daleko od kamery, mění se v malé, téměř nerozlišitelné body, jako by je krajina se sněhem a stromy pohltila [viz obrázek 13].

Obr. 13

Střih opět ukáže rodiče v popředí, ostatní za nimi se otáčí zády a odcházejí. Rodiče zůstávají nehybní u paty mostu a dívají se, jak se dcerka vzdaluje. V posledním záběru je kamera na druhé straně mostu a rodiče jsou vidět v pozadí, v popředí je kněz, muž a mrtvé tělo [viz obrázek 14].

Obr. 14

Pak zmizí na pravém kraji záběru, přejdou mimo záběr, což lze spojit se smrtí a nadcházejícím a konečným zmizením dcerky. Ve stejném záběru zůstávají rodiče viditelní na pozadí obrazu v nové vizuální kompozici, jež podtrhuje jejich osamocení [viz obrázek 15].

Obr. 15

Na konci nevíme přesně, kam je děvčátko odneseno, tedy, kde bude pohřbeno. Zve nás, abychom zůstali s rodiči, teď už jedinými členy rodiny, a přitom slyšíme otce, jak opakuje větu, která byla základem flashbacku na začátku filmu: „Toho dne jsme nepřišli jen o město. Přišli jsme o celý náš svět.“

Most se tak stává posledním hraničním prvkem tohoto filmu, který je, jak jsme už mohli vidět (viz Filmové otázky sekce 6 – Hranice), na tento typ prvků bohatý. Most zároveň spojuje i odděluje nejpodstatnější témata, která Juanita Wilson v průběhu filmu *Dveře* rozvíjí: život a smrt, získání a ztráta, viditelné a neviditelné, známé a neznámé.